

PAŃSTWOWA AGENCJA ATOMISTYKI WCZORAJ I DZIŚ

National Atomic Energy Agency - past and present

Andrzej Furtek

Streszczenie: 27 lutego br. minęła 36 rocznica utworzenia Państwowej Agencji Atomistyki (PAA) – urzędu odpowiedzialnego w Polsce za nadzór i kontrolę w sprawach wykorzystania energii atomowej, w tym za nadzór nad bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną.

Początki planów dotyczących przemysłowego wykorzystania energii jądrowej w Polsce można datować na rok 1956. Wtedy utworzono urząd Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej z organem doradczym pod nazwą Państwowa Rada ds. Wykorzystania Energii Atomowej. Urząd Pełnomocnika został w 1973 r. zastąpiony Urzędem Energii Atomowej. Od roku 1976 sprawami atomistyki zajmowało się Ministerstwo Energetyki i Energii Atomowej. Lata 1981-1982 to okres funkcjonowania Pełnomocnika Rządu ds. Atomistyki. Ostatecznie w 1982 r. powołano Państwową Agencję Atomistyki.

W artykule przedstawiono krótki rys historyczny i przedstawiono PAA jako nowoczesny dozór jądrowy, przygotowany do pełnienia funkcji dozorowych dla rozwijanej w Polsce energetyki jądrowej.

Abstract: February 27th this year marks 36th the anniversary of the establishment of the National Atomic Energy Agency (PAA) - the office responsible for supervision and control of matters of the use of nuclear energy in Poland, including the supervision of nuclear safety and radiological protection.

The beginnings of plans for the industrial use of nuclear energy in Poland can be dated back to 1956. At that time, the office of the Government Plenipotentiary for the Use of Nuclear Energy was created with an advisory body under the name State Council for the Use of Atomic Energy. The Office of the Plenipotentiary was replaced in 1973 by the Atomic Energy Office. Since 1976, the Ministry of Energy and Atomic Energy has been involved in atomic matters. 1981-1982 was the period of functioning of the Government Plenipotentiary for Atomic Energy. Finally, in 1982, the National Atomic Energy Agency was established.

The article presents a historical sketch and the PAA as a modern nuclear regulator, well prepared to perform regulatory functions for the nuclear power developed in Poland.

Słowa kluczowe: Państwowa Agencja Atomistyki, atomistyka, pełnomocnik rządu, energia atomowa, dozór jądrowy, pokojowe wykorzystanie energii jądrowej.

Keywords: National Atomic Energy Agency, atomism, government plenipotentiary, atomic energy, nuclear regulatory body, peaceful use of nuclear Energy.

Wstęp

27 lutego minęła kolejna rocznica utworzenia urzędu odpowiedzialnego za sprawy bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w Polsce – Państwowej Agencji Atomistyki (PAA).

Początki planów dotyczących przemysłowego wykorzystania energii jądrowej w Polsce można datować na rok 1956. Wtedy utworzono urząd Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej z organem doradczym pod nazwą Państwowa Rada ds. Wykorzystania Energii Atomowej. Urząd Pełnomocnika został w 1973 r. zastąpiony Urzędem Energii Atomowej. Od roku 1976 sprawami atomistyki zajmowało się Ministerstwo Energetyki i Energii Atomowej. Lata 1981-1982 to okres funkcjonowania Pełnomocnika Rządu ds. Atomistyki. Ostatecznie w 1982 r. powołano **Państwową Agencję Atomistyki.**

Celem artykułu jest przedstawienie rysu historycznego i zaprezentowanie PAA jako nowoczesnego dozoru jądrowego, przygotowanego do pełnienia funkcji dozorowych dla rozwijanej w Polsce energetyki jądrowej.

Początki — poprzednicy PAA

Uchwałą Prezydium Rządu nr 419/55 z 4 czerwca 1955 r. utworzono Instytutu Badań Jądrowych (IBJ), podporządkowany Polskiej Akademii Nauk (PAN), z ośrodkami badań jądrowych w Świerku koło Otwocka, w Warszawie na Żeraniu (głównie badania chemiczne), oraz w Bronowicach pod Krakowem. Kilka miesięcy później zatwierdzono projekt budowy pierwszego polskiego reaktora doświadczalnego w Instytucie Badań Jądrowych w Świerku. Plany te sfinalizowano 14 czerwca 1958¹ r. uruchomieniem pierwszego w Polsce doświadczalnego reaktora jądrowego „EWA – Eksperymentalny-Wodny-Atomowy”²

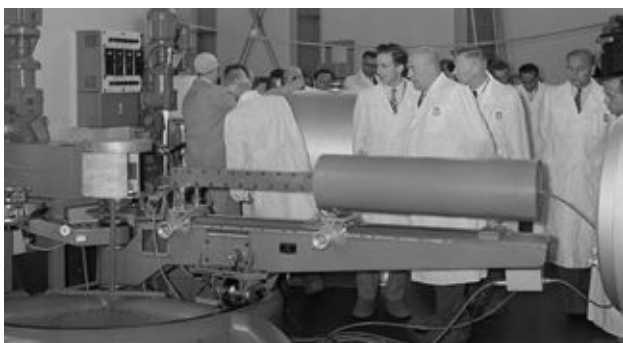
¹ Budowa reaktora EWA rozpoczęła się wiosną 1956 r.

² W Archiwum Polskiego Radia zachowała się relacja z tego wydarzenia. Symbolicznego uruchomienia reaktora EWA w Świerku dokonał premier rządu PRL, Józef Cyrankiewicz. Witał go pełnomocnik ds. energii jądrowej, Wilhelm Billig. – „Towarzyszu premierze! Uruchomienie pierwszego polskiego reaktora atomowego posiada pierwszorzędne znaczenie dla rozwoju atomistyki, co więcej ma nie-małe znaczenie dla rozwoju nauki i postępu technicznego. Naukowcy ze Świerku czekają z niecierpliwością na strumień neutronów z reaktora, czekają na sygnał towarzysza premiera, który go uruchomi!”

Uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z 15 czerwca 1955 r. został powołany do życia Komitet ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej przy Prezydium PAN, któremu powierzono planowanie i koordynację prac badawczych w dziedzinie nauki i techniki nuklearnej oraz współdziałanie w organizowaniu szkolenia odpowiednich specjalistów. Szybko jednak okazało się, że zarówno IBJ, jak i Komitet ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej jako organy PAN nie są w stanie koordynować całokształtu prac związanych z zastosowaniem energii jądrowej, zwłaszcza w wymiarze międzyresortowym, gdyż nie mają odpowiedniego instrumentarium prawnego i wystarczających kompetencji³. Brak było struktur państwowych, które mogłyby koordynować tego typu działalność naukową. W związku z tym 6 lipca 1956 r. powołano urząd Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej oraz podporządkowano mu Państwową Radę ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej.

Fot. 1. Budowa reaktora EWA (Źródło: NCBJ)
Photo 1. Construction of the EWA reactor (Source: NCBJ)

Fot. 2. 14.06.1958 r. – Uruchomienie reaktora EWA w Instytucie Badań Jądrowych. W uroczystości bierze udział premier Józef Cyrankiewicz (Źródło: PAP/CAF)
Photo 2. 06/14/1958 – Starting-up the EWA reactor at the Institute of Nuclear Research. Prime Minister Józef Cyrankiewicz takes part in the ceremony (Source: PAP/CAF)

Zgodnie z uchwałą Prezydium Rządu z dnia 11 lipca 1956 r. Pełnomocnikiem został Wilhelm Billig do 1968 r. – wcześniejszy wiceminister w Ministerstwie Poczty i Telegrafów oraz Ministerstwie Łączności. Jego zastępcą był stypendysta Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki – Jerzy

Metera. W roku 1963 stanowisko zastępcy pełnił już Jerzy Auerbach, absolwent Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej. W roku 1970 stanowisko to objął dr inż. Jan Felicki. Sprawował tę funkcję do roku 1973 – do chwili likwidacji urzędu.

Głównym zadaniem postawionym przed nowymi organami (Pełnomocnikiem i Radą) było „koordynowanie prac organizacyjno-administracyjnych w zakresie nauki i techniki jądrowej”, gdy tymczasem koordynację działań w sferze czysto naukowej pozostawiono w gestii Komitetu ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej. Tym samym zwierzchność urzędu pełnomocnika i rady wobec IBJ i innych mniejszych placówek badawczych sprowadzała się wyłącznie do kwestii finansowych i inwestycyjnych.⁴

Urząd Pełnomocnika, na podstawie ustawy z dnia 12 kwietnia 1973 r.⁵ został zastąpiony Urzędem Energii Atomowej (UEA) i w tej formie funkcjonował do 1976 r. Siedziba UEA mieściła się na 18 piętrze Pałacu Kultury i Nauki.

Ustawą z dnia 27 marca 1976 r. Urząd Energii Atomowej został zlikwidowany, a spawy „atomistyki” włączone zostały w zakres kompetencji do nowo tworzonego Ministerstwa Energetyki i Energii Atomowej ulokowanego na ul. Mysiej⁶.

Fot. 3. Ustawa znosząca Urząd Energii Atomowej (Źródło: archiwum Sejmowe)
Photo 3. Act abolishing the Atomic Energy Authority (Source: Parliament archive)

Kolejna reorganizacja była związana z decyzją Sejmu z dnia 3 lipca 1981 r., kiedy to podczas uchwalania ustawy o utworzeniu urzędu Ministra Górnictwa i Energetyki⁷ w jej tekście umieszczono zapisy:

⁴ Stopniowy rozwój polskiej atomistyki powodował u władz PRL obawy o to, że występująca dotychczas jedynie w charakterze importera myśli i rozwiązań technologicznych nauka polska stać się może interesująca dla obcych ośrodków wywiadowczych. W 1964 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych zapadła decyzja o roztoczeniu „opieki operacyjnej” nad placówkami naukowymi związanymi z szeroko rozumianą atomistyką.

⁵ Dz.U. 1973 nr 12 poz. 88

⁶ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19760120067/O/D19760067.pdf>

⁷ Dz.U. 1981 nr 17 poz. 77

³ Mirosław Sikora, IPN Katowice „ATOM” Nukleonika polska z perspektywy SB w 1964 r.

„Art. 6.

1. Znosi się urzędy Ministra Górnictwa oraz Ministra Energetyki i Energii Atomowej.

2. Sprawy należące do zakresu działania – Ministra Górnictwa oraz Ministra Energetyki i Energii Atomowej z wyłączeniem spraw energii atomowej⁸ przechodzą do zakresu działania Ministra Górnictwa i Energetyki”.

Po utworzeniu nowego resortu „atomistyka” zawiśla zatem w próżni, ponieważ zniknął państwowy organ kompetentny w zakresie spraw związanych z „atomistyką”.

Od lipca 1981 r. do lutego 1982 r. sprawami energii atomowej zajmował się tymczasowo powołany Pełnomocnik Rządu ds. Atomistyki (prof. Jerzy Minczewski), który 31 lipca 1981 r. złożył na ręce Podsekretarza Stanu w URM⁹, wstępny projekt ustawy dotyczącej utworzenia urzędu ds. atomistyki, a w terminie późniejszym przekazał komplet dokumentów zawierający projekty:

- Ustawy o utworzeniu **Państwowego Komitetu Atomistyki** (to była sugerowana nazwa), a także
- Rozporządzenia Prezesa RM w sprawie zakresu działania tego urzędu i jego statutu.

Ustawę o utworzeniu **Państwowej Agencji Atomistyki** Sejm PRL przyjął 27 lutego 1982 r.¹⁰. Pod koniec marca Pełnomocnik Rządu ds. Atomistyki opracował projekty Rozporządzenia RM w sprawie szczegółowego zakresu działania PAA oraz Uchwały RM w sprawie nadania statutu PAA, którym nadano dalszy bieg.

27 kwietnia 1982 r. Rada Ministrów podjęła Uchwałę Nr 74/82 w sprawie nadania statutu PAA, ustalając strukturę organizacyjną Agencji i podległe jej jednostki.¹¹

Fig. 4. Fragment ustawy o utworzeniu Państwowej Agencji Atomistyki (Źródło: archiwum Sejmowe)

Photo 4. Part of the act on the establishment of the National Atomic Energy Agency (Source: Parliament archive)

W nowo utworzonej i będącej w fazie organizacji Agencji, funkcję kierowniczą powierzono prof. Jerzemu Minczewskiemu.

⁸ Podkreślenie autora

⁹ Funkcję tę pełnił prof. Zygmunt Rybicki, w latach 1969–1980 rektor Uniwersytetu Warszawskiego.

¹⁰ <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19820070064/O/D19820064.pdf>

¹¹ Ze wspomnień prof. Jerzego Chmielewskiego <http://chmielurki.pl/category/atom/>

PAA wczoraj...

Przepisy prawne regulujące działalność PAA, a także zagadnienia nadzoru nad bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną w Polsce zostały zebrane w ustawie Prawo atomowe, która po raz pierwszy weszła w życie w 1986 r.

Rada Ministrów nadała statut Państwowej Agencji Atomistyki, która była podległa bezpośrednio Prezesowi Rady Ministrów.

Tabela 1. Chronologiczny wykaz prezesów Państwowej Agencji Atomistyki
Table 1. Chronological list of presidents of the National Atomic Energy Agency

Imię i nazwisko	Stanowisko	Czas pełnienia funkcji	Powołany przez PRM
dr Mieczysław Sowiński	prezes	27.06.1982 - 15.12.1989	Wojciecha Jaruzelskiego
prof. dr hab. Roman Żelazny	prezes	15.12.1989 - 05.12.1991	Tadeusza Mazowieckiego
mgr inż. Andrzej Janikowski	p.o. prezesa (wiceprezes)	05.12.1991 - 20.08.1992	Krzysztofa Bieleckiego
prof. dr hab. Jerzy Niewodniczański	prezes	21.08.1992 - 20.02.2009	Hannę Suchocką
prof. dr hab. Michael Waligórski	prezes	20.02.2009 - 13.01.2010	Donald Tuska
mgr inż. Janusz Włodarski	prezes	01.01.2011 - 24.03.2016	Donald Tuska

...i dziś

mgr inż. Andrzej Przybycin	p. o. prezesa	31.03.2016 - 12.03.2018	Beata Szydło
	prezes	13.03.2018 - obecnie	Mateusza Morawieckiego

(Źródło: opracowanie własne)

Znowelizowana ustawa Prawo atomowe z dnia 29 listopada 2000 r. ustanowiła Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej¹². Zgodnie z art. 112 ust.1 ustawy Prawo atomowe Prezes PAA wykonuje swoje zadania przy pomocy Państwowej Agencji Atomistyki.

Od 1 stycznia 2002 r. nadzór nad Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki sprawuje minister właściwy do spraw środowiska. Prezesa PAA powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Środowiska.

Minister właściwy ds. środowiska w drodze zarządzenia nadaje statut Państwowej Agencji Atomistyki określający jej organizację wewnętrzną¹³.

PAA w Programie Polskiej Energetyki Jądrowej

Rada Ministrów w dniu 13 stycznia 2009 r. podjęła uchwałę nr 4/2009 w sprawie działań podejmowanych w zakresie rozwoju energetyki jądrowej, a 28 stycznia 2014 r. uchwałę nr 15/2014 w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program Polskiej Energetyki Jądrowej” (PPEJ).

¹² Status prawny Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki określony jest w rozdz. 13 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. - Prawo atomowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 576).

¹³ Zarządzenie nr 69 Ministra Środowiska z dnia 3 listopada 2011 r. w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki (Dz. Urz. MSiGIOS Nr 4, poz. 66, Dz. Urz. MS z 2014 r., poz. 63).

PAA rozpoczęła przygotowania do realizacji PPEJ praktycznie od momentu przyjęcia przez Rząd uchwał w sprawie działań podejmowanych w związku z rozwojem energetyki jądrowej i z tego powodu przeszła liczne zmiany i przekształcenia organizacyjne w celu dostosowania jej do pełnienia funkcji nowoczesnego dozoru jądrowego w odniesieniu do energetyki jądrowej.

W ostatnich latach kontynuowano działania związane z dostosowywaniem ram prawnych i ustalaniem odpowiednich wymogów w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dla planowanej budowy elektrowni jądrowej i jej eksploatacji, które umożliwiają organom dozоровym wykonywanie skutecznego nadzoru nad bezpieczeństwem prowadzenia takiej działalności. W wymienionym okresie dokonano kilkakrotnie nowelizacji ustawy Prawo atomowe oraz opracowano nowe rozporządzenia wykonawcze do ustawy.

Organizacja dozoru jądrowego

Podstawowym zadaniem organu dozoru jądrowego jest **nadzór** nad działalnością związaną z wykorzystaniem materiałów jądrowych i źródeł promieniowania jonizującego, który realizowany jest w szczególności poprzez:

- wydawanie zezwoleń i innych decyzji w sprawach związanych z bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną, ochroną fizyczną i zabezpieczeniem materiałów jądrowych na zasadach i w trybie określonym w Prawie atomowym, na podstawie wniosku kierownika jednostki organizacyjnej, która taką działalność zamierza prowadzić oraz dokonanego przeglądu i oceny dostarczonej dokumentacji bezpieczeństwa,
- przeprowadzanie kontroli obiektów jądrowych oraz jednostek organizacyjnych posiadających materiały jądrowe, źródła promieniowania jonizującego, odpady promieniotwórcze i wypalone paliwo jądrowe, a w razie konieczności wydawanie doraźnych zaleceń, decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości, zakazów i nakazów, przekazywania wystąpień pokontrolnych, a także nakładanie sankcji administracyjnych,
- dokonywanie dozоровych przeglądów i ocen bezpieczeństwa przy wydawaniu decyzji lub opinii oraz przy podejmowaniu działań w związku z narażeniem na promieniowanie jonizujące,
- nadawanie uprawnień do zajmowania stanowisk i wykonywania czynności istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej,
- udział w tworzeniu aktów prawnych i norm bezpieczeństwa (norm dozоровych).

Organami dozoru jądrowego w Polsce są:

- Prezes Państwowej Agencji Atomistyki jako naczelny organ dozoru jądrowego,
- inspektorzy dozoru jądrowego.

Zadania PAA jako urzędu dozoru jądrowego w odniesieniu do obiektów jądrowych, w tym elektrowni jądrowych, to przede wszystkim:

- formułowanie wymagań w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz wydawanie zaleceń technicznych, wskazujących szczegółowe sposoby zapewniania bezpieczeństwa,

- wykonywanie analiz i ocen informacji technicznej, dostarczonej wraz z odpowiednimi analizami bezpieczeństwa przez inwestora lub organizację eksploatującą obiekt jądrowy, lub pozyskanej w wyniku kontroli, w celu weryfikacji, czy obiekt ten spełnia odpowiednie cele, zasady i kryteria bezpieczeństwa, dla potrzeb procesów wydawania zezwoleń i innych decyzji dozoru jądrowego,
- przewodzenie procesu wydawania zezwoleń na budowę, rozruch, eksploatację i likwidację obiektów jądrowych,
- przewodzenie kontroli zapewnienia bezpieczeństwa przez inwestora lub organizację eksploatującą obiekt jądrowy, w zakresie przestrzegania wymagań bezpieczeństwa określonych w przepisach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej i w warunkach określonych w zezwoleniach i decyzjach dozoru jądrowego,
- nakładanie sankcji wymuszających przestrzeganie wymienionych wyżej wymagań.

Obowiązujący stan prawny¹⁴

Obowiązujący stan prawny zapewnia odpowiednie ramy prawne dla prowadzenia działalności związanych z wykorzystaniem energii jądrowej lub promieniowania jonizującego w sposób, który zabezpiecza dostatecznie ludzi, mienie oraz środowisko. W Polsce istnieje przejrzysty system prawny dla zapewnienia bezpieczeństwa, który spełnia wymogi określone w zaleceniach Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej. Znowelizowane Prawo atomowe oraz cały katalog rozporządzeń zapewniają kompleksowe podstawy prawne gwarantujące, że w centrum wszelkich decyzji mających wpływ na rozwój i realizację nowego programu energetyki jądrowej leży bezpieczeństwo. W latach 2014-2016 dokończono pracę nad czterema rozporządzeniami dostosowującymi przepisy wykonawcze do znowelizowanego Prawa atomowego.

Przygotowano także projekt kolejnej zmiany Prawa atomowego, w którym przewidziano wprowadzenie kadencyjności funkcji Prezesa PAA oraz ustawowych przesłanek jego odwołania. W projekcie zawarto także regulacje prawne w zakresie kategoryzacji zagrożeń radiacyjnych zgodnie z zaleceniami Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej oraz rozbudowano przepisy dotyczące podstawowego zagrożenia projektowego. Trwają prace związane z uchwaleniem ustawy o zmianie ustawy – Prawo atomowe, implementującej przepisy dyrektyw BSS¹⁵ i NSD¹⁶ oraz wdrażającej zalecenia misji IRRS¹⁷.

¹⁴ Ocena funkcjonowania dozoru jądrowego 1 lipca 2014 r. – 30 czerwca 2017 – Raport przygotowany przez Państwową Agencję Atomistyki zatwierdzony przez p.o. Prezesa PAA Andrzeja Przybycina – Warszawa, 10 lipca 2017 r. (niepublikowany).

¹⁵ Dyrektywa Rady 2013/59/EURATOM z dnia 5 grudnia 2013 r. ustanawiająca podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego oraz uchylająca dyrektywy 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom i 2003/122/Euratom

¹⁶ Dyrektywa Rady 2014/87/EURATOM z dnia 8 lipca 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2009/71/Euratom ustanawiającą wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych

¹⁷ Integrated Regulatory Review Service – Misja zintegrowanego przeglądu dozoru jądrowego – w 2013 r. MAEA przeprowadziła w PAA misję regularną, a w 2017 r. misję weryfikacyjną.

Analiza obowiązującego prawa w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej prowadzi do stwierdzenia, że obowiązujący stan prawny:

- zapewnia odpowiednie ramy prawne dla prowadzenia działalności związanych z wykorzystaniem energii jądrowej lub promieniowania jonizującego,
- gwarantuje, że w centrum wszelkich decyzji mających wpływ na rozwój i realizację nowego programu energetyki jądrowej leży bezpieczeństwo poprzez znowelizowaną ustawę Prawo atomowe oraz cały szereg rozporządzeń wykonawczych,
- wymaga korekty w zakresie zwiększenia niezależności Prezesa PAA poprzez wprowadzenie kadencyjności oraz ograniczenie możliwości jego odwołania do enumeratywnie określonych okoliczności,
- wymaga ustanowienia regulacji w sprawie kategoryzacji zagrożeń radiacyjnych zgodnie z zaleceniami Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA),
- wymaga rozbudowania przepisów dotyczących podstawowego zagrożenia projektowego,
- wymaga przyjęcia zmiany w zakresie wynikającym z konieczności wdrożenia dyrektyw BSS, NSD oraz wdrożenia zaleceń misji IRRS poprzez uchwalenie ustawy o zamianie ustawy – Prawo atomowe, której projekt na dzień 17 marca 2017 r. został uzgodniony międzyresortowo.

Rozwój kompetencji zawodowych¹⁸

Zapewnienie stabilności zatrudnienia w dozorczej jądrowej wysoko wykwalifikowanych specjalistów w celu zagwarantowania kompetentnej oceny projektu i nadzoru nad budową i funkcjonowaniem pierwszej elektrowni jądrowej w Polsce wynika z wcześniejszych ocen funkcjonowania dozoru jądrowego.

Kompetencje zawodowe w warunkach realizacji Programu PEJ dotyczą przygotowania kadr do realizacji takich zadań jak:

- prowadzenie analiz i ocen bezpieczeństwa w oparciu o przegląd dokumentacji przedkładanej przez inwestora/organizację eksploatującą w celu uzyskania opinii i/lub zezwoleń Prezesa PAA na wszystkich etapach powstawania i funkcjonowania elektrowni jądrowej,
- prowadzenie kontroli na wszystkich etapach powstawania i funkcjonowania elektrowni jądrowej.

Działania związane z rozwojem kompetencji zawodowych w PAA zapoczątkował proces samooceny dokonanej w 2009 r., w wyniku której określono konieczne do wprowadzenia zmiany legislacyjnej, organizacyjne i funkcjonalne, niezbędne do przekształcenia Państwowej Agencji Atomistyki w organizację realizującą w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa MAEA zadania urzędu dozoru jądrowego i ochronę radiologiczną w kraju wdrażającym program jądrowy i jednocześnie nadal szeroko stosującym źródła promieniowania jonizującego.

Wnioski z przeprowadzonej samooceny wskazywały na konieczność optymalizacji szkoleń specjalistycznych dla personelu dozoru jądrowego w trybie zadania ciągłego w formie szkoleń podstawowych i powtarza-

nych – zamawianych w kraju i za granicą. Postępująca specjalizacja i zwiększanie wiedzy i kompetencji pracowników PAA, spowodowała praktyczne wyeliminowanie zapotrzebowania na szkolenia dotyczące ogólnych zagadnień związanych z energetyką jądrową. Jednocześnie zwiększył się nacisk na specjalistyczne kursy prowadzone przez wysokiej klasy specjalistów oraz zindywidualizowane szkolenia dotyczące wybranych zagadnień szczegółowych. Nieustającym elementem podnoszenia kwalifikacji są specjalistyczne seminaria organizowane przez różne komórki organizacyjne PAA, na które zapraszani są praktycznie wszyscy pracownicy. Okazyjnie zapraszane są również osoby spoza PAA szczególnie zainteresowane daną tematyką. Tematyka seminariów to przykładowo: „Zachowanie się produktów rozszczepienia pod obudową bezpieczeństwa w warunkach awaryjnych”, „Przeprowadzanie probabilistycznej analizy bezpieczeństwa dla basenu wypalonego paliwa jądrowego” czy „Licencjonowanie wysokotemperaturowych reaktorów chłodzonych gazem z uwzględnieniem ich specyfiki w porównaniu z reaktorami lekkowodnymi według przepisów prawa Stanów Zjednoczonych i polskiego”.

Kontynuowane są istotne z praktycznego punktu widzenia szkolenia stanowiskowe dla inspektorów PAA w zagranicznych organizacjach dozoru jądrowego tzw. „on-the-job-training”. Wymienione formy szkoleń oraz udział w nich poszczególnych pracowników są zapisywane i kontrolowane w ramach tzw. Indywidualnego Programu Rozwoju Zawodowego. Równolegle zastosowano metodologię SARCoN (*Systematic Assessment of Regulatory Competence Needs for Regulatory Bodies of Nuclear Facilities*) zalecaną i rozwijaną przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej polegającą na grupowaniu kompetencji w czterech kwadrantach i znajdowaniu luk kompetencyjnych, które są systematycznie zmniejszane. PAA jako jeden z nielicznych dozoru jądrowych na świecie, faktycznie wdrożył metodologię SARCoN na swój użytek.

Rozwój kompetencji zawodowych personelu dozoru jądrowego wskazany w Planie Działań Państwowej Agencji Atomistyki, jako jeden z czterech podstawowych celów strategicznych, postępuje w sposób ciągły i jest realizowany skutecznie. Następuje jednak pewna rotacja pracowników merytorycznych, związana ze spowolnieniem realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej.

Obecnie PAA, pod względem organizacyjnym, jest w pełni przygotowana do pełnienia funkcji dozoru jądrowego dla przyszłej energetyki jądrowej proporcjonalnie do etapu, na którym znajduje się proces realizacji PPEJ.

PAA jest też wyposażona w niezbędne instrumentarium prawne adekwatne do potrzeb zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego w Programie Polskiej Energetyki Jądrowej.

Notka o autorze

Andrzej Furtek – główny specjalista w Gabinetie Prezesa, wieloletni pracownik PAA ds. współpracy międzynarodowej. W latach 2006-2016 przedstawiciel Polski w Grupie roboczej ds. kwestii atomowych Rady Unii Europejskiej.

¹⁸ Samoocena – zob. odnośnik 14.